

BeeHive

השיח ברשתות החברתיות במזה"ת

עורכים: ד"ר הראל חורב, הדס סופר שבתאי

כרך 2, גיליון 10, נובמבר 2014

"לא בשמי" – ארגון דאע"ש והמחאה נגד פעילותו בראי הרשתות החברתיות

ד"ר מיכאל ברק

הרשתות החברתיות מהוות נדבך מרכזי במערך ההסברה והגיוס של דאע"ש, העושה בהם שימוש מושכל להפצת מסריו אל קהלי יעד רבים, וככלי לאינדוקטרינציה וללוחמה פסיכולוגית. כך לדוגמה, ניתן למצוא פעילים רבים מקרב הארגון מנהלים שורה של חשבונות טוויטר אישיים בשפות שונות, בהם הם מתעדים את חוויותיהם בלחימה, מסבירים את פעילות הארגון, מדברים בזכות מילוי מצוות הג'האד ומעודדים מוסלמים נוספים לקחת חלק בפעילות דאע"ש. הארגון חולש, למעשה, על מערך מובנה ומסועף של מוסדות תקשורת האמונים על הזרמת מידע שוטף באשר לפעילותו

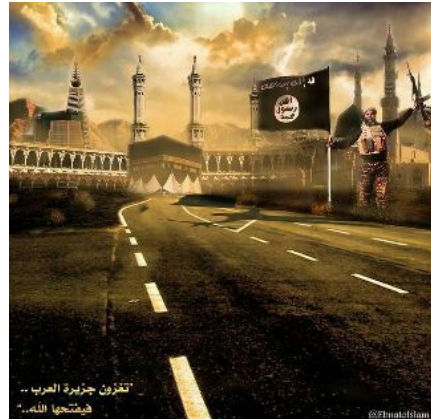

רשימת חשבונות טוויטר של מחוזות דאע"ש המדווחים על פעילותו

במחוזות הנתונים למרותו במרחב העיראקי והסורי. מוסד התקשורת "אל-פרקאן", לדוגמה, משמש ערוץ הסברה ראשי. מוסד תקשורת אחר בשם "אל-חיאת" מתמקד בפרסום סרטונים בשפות שונות בעיקר לצרכי גיוס פעילים.¹

בחודש האחרון, לדוגמה, השתמשו פעילי דאע"ש ברשתות החברתיות לניהול לוחמה פסיכולוגית נגד המשטר הסעודי ולגיוס מוסלמים לפעול כנגדו. זאת מכיוון שבית המלוכה הסעודי נתפס בעיני דאע"ש כישות כופרת המשתפת פעולה עם המערב, ומציב אתגר בפני חזונו להרחיב את שטח הח'ליפות האסלאמית. לשם כך יצרו הפעילים מספר האשטאגים, כמו למשל "היערכות התומכים באַרְץ שני המקומות הקדושים" (כך מכונה ערב הסעודית בטרמינולוגיה האסלאמית אצל מי שאינם מכירים במדינות הלאום הטריטוריאליות) בהם ציינו כי דאע"ש מוכנה לכבוש את ערב

הסעודית תוך ניהול ג'האד נגד המשטר הסעודי.² חלק מהלוחמה הפסיכולוגית של דאע"ש מתבצע באמצעות הפצת מעשי הזוועה של אנשיו. תיעוד זה, המעסיק תדירות את אמצעי התקשורת בעולם, משפיע כנראה גם על עליה במעשי איבה מצד מוסלמים יחידים נגד אנשי ביטחון במערב בהשראת דאע"ש. הדבר, לצד חשש גובר מפני פיגועי טרור במערב, תורם להתגברות האנטגוניזם במערב ביחס למוסלמים ולדת האסלאם כאחד.³ בתגובה לכך הושק בחודש ספטמבר האחרון קמפיין רחב היקף ברשתות החברתיות, בו לוקחים חלק פעילים מוסלמים מזרמי מחשבה שונים מכל רחבי העולם. מטרת הקמפיין היא להבהיר כי דאע"ש איננו מייצג את הרוב המוסלמי וכי הוא מעוות את טבעה האמיתי של דת האסלאם המטיפה, לטענתם, לערכים של סובלנות והכלת "האחר".

כרזה שהפיק פעיל ג'האד בה הוא נראה מנופף בדגל הארגון ליד האבן השחורה

בראשית ספטמבר 2014 השיקו פעילים מוסלמים מבריטניה, חברי עמותה אזרחית בשם Active Change Foundation, קמפיין הסברה מקוון בגנות דאע"ש בשפה האנגלית תחת הכותר "לא בשמי". הגורם הישיר ליוזמה היה רצח עובד הסיוע ההומניטארי הבריטי דיוויד היינס בידי פעילי דאע"ש. במסגרת הקמפיין פורסם סרטון הסברה המבהיר מדוע ארגון דאע"ש איננו מייצג את המוסלמים ומהווה ניגוד גמור לאסלאם. גולשים רבים טענו כי הארגון איננו מכבד ערכים אנושיים כמו חמלה, פוגע בחייהם של אנשים חפים מפשע ומנכס לעצמו את דת האסלאם כדי לשטוף את מוחותיהם של צעירים מוסלמים. פעילי העמותה קראו למוסלמים ברחבי העולם לאחד שורות כדי לשים קץ לפעילות הארגון ולרדיקליזציה שהוא מייצג, ובה בעת העירו כי ההיסטוריה מלאה בדוגמאות של מעשי אלימות מצד קבוצות שונות: כשם שאין להסיק מהנאצים שהנצרות טבועה באלימות, כך אין להשליך מדפוסיו של דאע"ש על טבעו של האסלאם.⁴

מימין לשמאל: מוסלמית בריטית בתשדיר נגד דאע"ש; באנר שהעלה פעיל מוסלמי בריטי לרשתות החברתיות

הקמפיין המקוון זכה להתייחסות אוהדת מצד נשיא ארה"ב, ברק אובאמה, בעת נאום שנשא מול העצרת הכללית של האו"ם בנושא דאע"ש בסוף ספטמבר השנה,⁵ ועורר השראה בקרב צעירים מוסלמים ברחבי העולם שהחלו בפעילות דומה בקנדה, צרפת, דרום אפריקה ומדינות נוספות. בקנדה, לדוגמה, השיקה קהילת האחמדים (זרם מוסלמי הדוגל בסובלנות) קמפיין דומה בסוף אוקטובר בשם "Stop the CrISIS". בין היתר, הציפו הגולשים את הרשת בהצעות להתמודדות עם אתגר הרדיקליזציה, ובהם חינוך מגיל צעיר לערכים של אהבת האחר וקיום שיח פתוח בקרב המוסלמים ברחבי העולם כדי למצוא פתרון למשבר דאע"ש.⁶ בצרפת ניהלו צעירים מוסלמים שיח מקוון ביקורתי בגנות דאע"ש, וקראו להתנער

הקמפיין המקוון זכה להתייחסות אוהדת מצד נשיא ארה"ב, ברק אובאמה, בעת נאום שנשא מול העצרת הכללית של האו"ם בנושא דאע"ש בסוף ספטמבר השנה,⁵ ועורר השראה בקרב צעירים מוסלמים ברחבי העולם שהחלו בפעילות דומה בקנדה,

מהארגון בטענה שהכתים את שם האסלאם וכיום מהווה גורם משיכה "לאנשים הלוקים בשכלם ובנפשם".⁷

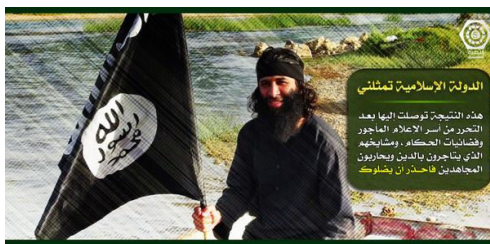
קמפיין דומה התפשט גם למדינות ערב. מחמד אל-ערב, כתב בכיר בערוץ הלוויין אל-ערביה בבחריין, יזם ברשת טוויטר שיח שמטרתו להבהיר מדוע דאע"ש איננו מייצג את המוסלמים. "אני מאמין שהאסלאם היא דת כבירה, שהתפשטה אל לבבות האנושות עוד טרם הוקמו מדינות. דאע"ש מאע"ש וחאל"ש הינן תנועות כופרות", צייץ אל-ערב. דבריו זכו להסכמה מצד צעירים מוסלמים רבים, בייחוד ממדינות המפרץ, שהבהירו כי "מי שהורג ומגרש ומציג גופות מתים" אינו מייצג אותם, וכי "דאע"ש כיערה את תדמית האסלאם המתון", ו"דאע"ש אחראית להתגברות האסלאמופוביה במערב".⁸ כמו כן תבעו רבים מהגולשים לכלול ברשימת ארגוני הטרור לא רק את דאע"ש, אלא גם את פעילי תנועת האחים המוסלמים, חזבאללה הלבנוני והחיותיים בתימן, המסוכנים לטענתם, לא פחות.⁹

גם במרוקו השיקה קבוצת פוליטיקאים, אנשי תקשורת, אנשי רוח ופעילים צעירים קמפיין דומה ברשתות החברתיות, בשפות ערבית, אמזיגית (שפת המיעוט הברברי) וצרפתית. מטרתו המוצהרת של הקמפיין היא מיגור "הפעולות הברבריות, המבוצעות על ידי קנאים צמאי דם, שכלל אין ליחסן לאסלאם", וכמה ממשותפיו העלו סרטוני מחאה והוסיפו לחשבונותיהם את לוגו המערכה: כף יד פרושה מרוחה בדם ועליה הכתובית "לא בשמי". צעיר מרוקאי אחד ציין כי הטרוריסטים ממיטים חרפה על המוסלמים, וכי חשוב להשמיע את קול המרוקאים נגד

הבאנו שהפיקו פעילים מרוקאים בשלוש שפות – "לא בשמי"

טרור. אחר העיר כי הרוב הדומם חייב להתנער מאדישותו ולהוקיע את המיעוט המיליטנטי והרדיקלי.¹⁰ פעילים סוריים פתחו גם הם בקמפיין תחת ההאשטאג "דאע"ש איננו מייצג אותי". לדבריהם, המרי נגד המשטר הסורי היה ביטוי מחאה עממי נגד שלטון עושק ונגוע בשחיתות, והמתקוממים מתנגדים בתוקף לעליית שלטון מושחת ועושק חדש בדמותו של דאע"ש. "דאע"ש איננה מייצגת את המהפכה הסורית אלא רק מנצלת אותה", טענו.¹¹

כרזה שעיצבו פלסטינים תומכי דאע"ש בשם "המדינה האסלאמית מייצגת אותי"

פעילי דאע"ש ותומכיו מנסים לא אחת להתערב בשיח ולשתול מסרים אוהדים כלפי הארגון. טענותיהם התאפיינו בעיקר באפולוגטיקה שתכליתה להבהיר מדוע "המדינה האסלאמית" מבטאת נאמנה את ערכי דת האסלאם, וכן בביקורת חריפה כלפי מקטרגי הארגון. כך לדוגמה, שאל בלגלוג פעיל דאע"ש, מדוע אין נשמע קול

מחאה מצד נוצרים במרכז אפריקה בגין טבח המוסלמים באזור זה, ופעיל נוסף האשים את מדינות המפרץ בשיתוף פעולה עם אויבות האומה המוסלמית וכוחות המערב במלחמתם באסלאם. פעילים אחרים יצרו האשטאג בשם "אני מוסלמי. מדינת האסלאם מייצגת אותי".¹² עם זאת, התערבויות מסוג זה הן שוליות בהשוואה לשיח הער שמובילים מתנגדי דאע"ש ברחבי העולם.

לסיכום, הרשתות החברתיות מהוות פלטפורמה מרכזית במערך ההסברה של ארגון דאע"ש, וכלי מרכזי בהפעלת טרור פסיכולוגי ובגיוס פעילים. עם זאת, ככל שזוכה הארגון להד תקשורתי רב יותר, כך גם גוברת מחאתם של צעירים מוסלמים רבים מכל רחבי העולם נגד הארגון. האחרונים מעבירים מסר חד-משמעי למערב ולדאע"ש כאחד, כי הם אינם מזדהים עם פעילת הארגון ומוקיעים אותה. לתפישתם, דאע"ש נושא באחריות לעליית האסלאמופוביה ברחבי העולם הלא-מוסלמי, מעוות באופן בוטה ערכים הנטועים בדת האסלאם ומאיים על אחדות האומה המוסלמית, ולפיכך הם מבקשים להתנער מכל המבקש להצטרף אל שורותיו. השימוש הגובר ברשתות החברתיות על ידי שני הצדדים מלמד על היותן זירת מאבק מרכזית על מחשבתם ולבם של המוסלמים בעולם.

“לטורקי אין חבר מלבד הטורקי”

חי איתן כהן ינרוג'ק

הלחימה בדאע"ש בעיר קובאני ועמדתה של ממשלת טורקיה כלפי הכורדים המשיכו גם במהלך החודש האחרון לעמוד בראש סדר יומן של הרשתות החברתיות הטורקיות.¹³ לצד נושא זה הולך ומתרחב גם שיח ציבורי אנטי-אמריקני בטורקיה, שאת סממניו ניתן לזהות במרחבים הציבוריים והמקוונים כאחד.

לאחר ימים ארוכים שבהם נמנעה ממשלת טורקיה מנקיטת צד ברור במאבק נגד דאע"ש, כמו גם סירובה המתמשך לאפשר ללוחמים הכורדים מעיראק, ה"פשמרגה", לעבור בשטחה ולהצטרף ללוחמים בקובאני, פרצו ברחבי טורקיה הפגנות אלימות. הרוחות נרגעו רק לאחר שיצא מנהיג ה-PKK, עבדאללה אוג'אלאן הנתון במאסר, בקריאה פייסנית לבקשת ממשלת טורקיה. את שיתוף הפעולה בין ה-PKK לאנקרה יש להבין על רקע תהליך השלום העדין הנרקם בין הצדדים. שילוב הלחץ הבינלאומי על אנקרה מצד בעלי בריתה ב-NATO והלחץ הפנימי שהפעילו הכורדים, הוביל לבסוף להסכמתה לאפשר ללוחמים הכורדים לעבור בשטחה. ההסכמה עוררה גל של תגובות ברשת, מצד תומכיה ומתנגדיה כאחד. בעוד שהכורדים חגגו את פתיחת המעבר ברשתות וברחובות בהניפם את דגל כורדיסטאן (בתמונה), הביעו לאומנים טורקים דאגה שמא תחזק נוכחות ה"פשמרגה" את כוחו של ה-PKK מעבר לגבול.¹⁴

גולשים טורקים רבים הטילו ספק במניעי חברות NATO שלחצו על פתיחת המעבר. בין היתר נטען, כי מדובר בניסיון של אלו לפגוע באינטרסים החיוניים של טורקיה. הלוך רוחות זה השתקף, בין היתר, בסקר שנערך מטעם מכון המחקר האמריקאי PEW שקבע כי 70% מקרב

אזרחים טורקים ממוצא כורדי מקבלים את פניהם של לוחמי ה"פשמרגה" בגבול טורקיה-עיראק

הטורקים אינו תומך בהמשך חברותה של טורקיה ב-NATO.¹⁵ עוד מעיד הסקר על שפל בתדמיתה של ארצות

הברית שהשתקף בעובדה ש-73% מהנשאלים ביטאו רגשות שליליים כלפיה. אפשר להניח כי

התקפות חיל האוויר האמריקאי בעירק ובסוריה בשבועות האחרונים חיזקו את תחושת הניכור של הטורקים כלפי ארצות הברית, שכן לפי אותו סקר רק 7% מן הטורקים הביעו תמיכה בהן.¹⁶

ראשיתו של משבר היחסים בין טורקיה וארצות הברית עוד בתקופת כהונת הנשיא ג'ורג' בוש הבן, אז סירבה טורקיה לקחת חלק בלחימה בעיראק נגד סדאם חוסיין, ואילו ארצות הברית מצדה נקטה בצעדים אנטי-טורקיים מובהקים, ובהם סירובה לאפשר לחברות טורקיות לפעול לשיקום עיראק לאחר המלחמה והטלת הגבלות

חמורות על נוכחותם של סוכנים חשאיים וגורמי צבא טורקיים בעיראק בכלל ובחבל הכורדי בפרט. קו פרשת-מים ביחסים בין שתי המדינות ובתדמיתה של ארצות הברית בטורקיה נרשם בתקופה זו, לאחר שב-4 ביולי 2003, יום העצמאות של ארצות הברית, פשטו חיילים אמריקאים על מטה החיילים הטורקים בעיראק. המבצע, שבעקבותיו נפוצו בכלי התקשורת תמונות משפילות של חיילים טורקים אזוקים ושקיות לראשיהם, גרם לזעזוע שנצרב עמוקות בזיכרון הקולקטיבי הטורקי. עדות טובה לכך מספק הסרט הטורקי "עמק הזאבים: עיראק", שבו גיבור העלילה הוא סוכן חשאי טורקי הנוקם בחיילים האמריקאים שביצעו את הפשיטה. עדות מוחשת נוספת מספקת תקרית אלימה שהתרחשה ב-12 בנובמבר באיסטנבול. לאור יום ארבו פעילי "איחוד הנוער הטורקי" (TGB) למלחים אמריקאים שיצאו מספינת הקרב "USS Ross" שעגנה בעיר בשובה מתרגיל ימי של NATO שנערך בים השחור. הפעילים התקיפו את המלחים ואף הצליחו לכרוך שקיות בד על ראשיהם של שלושה מהם (בתמונה). צעד זה מעיד כי גם כיום, למעלה מעשור מאז הפשיטה הידועה לשמצה, עדיין נוטרים הטורקים טינה לאמריקאים על המעשה. ברשתות החברתיות נחגגה "נקמת השקיות" על ידי גולשים לאומנים טורקים תחת הסיסמא "שקיות מ-TGB לארצות הברית".¹⁷

חשוב להדגיש, כי אנשי ה-TGB הינם כמאליסטים הרואים בארצות הברית האחראית הבלעדית בסלילת דרכו של ארדואן לשלטון. לטענתם, במסגרת "פרוייקט מזרח התיכון הגדול" חתרה וושינגטון, בעיקר זו של הנשיא אובמה, לקדם את "האסלאם המתון" בטורקיה על חשבון החילונים, בשאיפה שאנקרה תהווה דוגמה למדינות אחרות במזרח התיכון. מצד שני יש לציין, כי הלכי הרוח האנטי-אמריקאים בטורקיה אינם מעידים על תמיכה גוברת בארגונים אסלאמיסטים, ובכלל זה בדאע"ש. מסקר שערכה החברה הטורקית "מטרופול" עולה כי 92.5% מהנשאלים סולדים מהארגון, ו-80.6% מהנשאלים רואים בו ארגון טרור.¹⁸ למוניטין הרע של דאע"ש תרמו, בין היתר, פרשת השבי של ארבעים ותשעה דיפלומטים טורקים ביולי האחרון,¹⁹ כמו גם התמונות וסרטוני הרצח הקשים שהפיץ. פרסומי דאע"ש גררו ביקורת חריפה בטורקיה על הנזק הרב שגורם הארגון לתדמית האסלאם, וגולשים רבים הכריזו כי אנשיו אינם מוסלמים אלא קיצונים המדברים בשם האסלאם רק כדי לצבור תמיכה בקרב המוסלמים.

לסיכום, שיח הרשתות החברתיות, סקרי דעת הקהל ודיווחי התקשורת הממסדית בטורקיה מלמדים כי "הטורקי הממוצע" איננו מעוניין שארצו תצטרף למאבק בדאע"ש. אדרבא, מאבק זה

נתפס כ"פרויקט אמריקאי-ישראלי", אשר בזכותו יכולה ישראל להמשיך לפעול באין מפריע, בעוד יתר מדינות האזור סובלות ונאבקות אלו באלו.²⁰ במילים אחרות, דומה כי הציבור הטורקי מתנגד להפיכת צבא טורקיה ל-"כלי משחק משני במחזה שמביים המערב". סקר חברת "מטרופול" שהוזכר לעיל מעלה כי 60.6% מהנשאלים התנגדו להצטרפות טורקיה למהלך צבאי בסוריה במסגרת כוחות NATO, בעוד שרק 22.5% תמכו במהלך. בה בעת מלמד השיח על משבר אמון חריף מצד הציבור הטורקי כלפי השחקנים המדינתיים והלא-מדינתיים סביבם. בעוד שאין להתפלא על האיבה כלפי ישראל (אותה ביטאו 86% מהנשאלים), תמוהה אפוא העובדה כי 65% מאזרחי טורקיה הביעו סלידה מברזיל – מדינה שעל פניו אין כל משקע היסטורי או אקטואלי בינה לבין טורקיה. נתונים אלו מלמדים כי הסלידה כלפי הסביבה החיצונית, שלא לומר שנאת הזרים, הפכה בתקופה האחרונה לחלק בלתי נפרד מהווייה הטורקית, תחושה המיוצגת היטב באמירה הכמאליסטית הידועה: "לטורקי אין חבר מלבד הטורקי", על אף שקיעת של כמאליזם במדינה.

בין קובאני לטהראן: הרשתות החברתיות האיראניות לנוכח המאבק בין הכורדים לארגון "המדינה האסלאמית"

ד"ר רו צימט

השתלטות ארגון "המדינה האסלאמית" (דאע"ש) על חלקים מסוריה ומעיראק מציבה איום משמעותי בפני איראן החוששת מאובדן היציבות בסמוך לגבולותיה ומפגיעה בלכידותה הטריטוריאלית בהיותה מדינת מיעוטים. איראן מכירה, אומנם, ביתרון הטמון בהתגייסות הבינלאומית נגד דאע"ש להחלשת הארגון, אך מוטרדת מן האפשרות כי מדינות המערב ינצלו את הנסיבות להעמקת נוכחותן באיזור ולהפלת משטר אסד. החשש האיראני לנוכח ההתפתחויות באיזור גבר עוד יותר מאז החל דאע"ש ב-15 בספטמבר, 2014 במתקפה מאסיבית על המובלעת סביב העיר קובאני הסמוכה לגבול סוריה-טורקיה. בלחימה המתנהלת מאז בין דאע"ש לכוחות הכורדים המקומיים מפגינים הכורדים עמידה עיקשת ומצליחים לפי שעה למנוע את כיבוש העיר בסיוע כוחות הקואליציה בהובלת ארצות-הברית. התחזקות דאע"ש בסמוך לגבולותיה של איראן מעוררת עניין רב בקרב גולשים איראנים ברשתות החברתיות המבטאים עוינות מופגנת כלפי הארגון לצד חשש מהשפעת הלחימה על היציבות באזור ומזליגתה האפשרית לשטחם.

בו בזמן מעוררת המערכה בקובאני גלי תמיכה והזדהות באיראן עם הכורדים, ובמסגרת זו הפכו הרשתות החברתיות לזירת הסברה מרכזית למענם. בשבועות האחרונים השיקו אזרחים איראנים כמה דפי פייסבוק תחת הסיסמה: "קובאני אינה לבד". דפים אלו זכו עד כה לעשרות אלפי "לייקים" והם משמשים להעברת עדכונים שוטפים אודות הלחימה ולהבעת תמיכה בכורדים.²¹ בדיונים המקוונים מבטאים הגולשים האיראנים הערכה רבה ללוחמים הכורדים, ובמיוחד ללוחמות הכורדיות, ומביעים את ביטחונם כי קובאני לא תיכנע. המערכה ההסברתית הזו אינה מוגבלת רק לבני המיעוט הכורדי האיראני, המהווים כשבעה אחוזים מאוכלוסיית איראן, ומשתתפים בה גם אזרחים בעלי השקפות פוליטיות שונות ומנוגדות. בשבועות האחרונים זולגת מערכה זו מהמרחב הווירטואלי אל הרחובות ואלפי אזרחים איראנים משתתפים בהפגנות

תמיכה בכורדים אשר נערכו בטהראן ובערים נוספות. המשתתפים בהפגנות, שחלקן אורגנו באמצעות הרשתות החברתיות, מוחים כי טורקיה אינה עושה, לדבריהם, די על מנת לסייע לתושבי קובאני הנצורים.²²

השיח הציבורי סביב המערכה בקובאני מבטא, במידה רבה, את הדילמה הניצבת בפני איראן לנוכח הלחימה בין הכורדים לדאע"ש. מחד גיסא, איראן מחויבת למאבק נגד דאע"ש הפוגע במעוזי השפעתה בעיראק ובסוריה. מאידך גיסא, גם היא, בדומה לטורקיה, חוששת מחיזוק מגמות בדלניות בקרב המיעוטים האתניים המתגוררים באזורי הגבול שלה. דילמה זו משתקפת בשיח הרשתי המבטא תמיכה בכורדים לצד חשש מפני זליגת מאבקים לתוך איראן באופן שיסכן את שלמותה הטריטוריאלית. גולשים רבים הצדיקו את תמיכתם בכורדים בקשר ההיסטורי ובזיקה התרבותית העמוקה בין האיראנים לכורדים, והיו שהדגישו כי "הכורדים באיראן הם אזרחים איראניים ואין כל הבדל בינם ליתר האזרחים".²³ העיתונאי והפעיל הרפורמיסטי, פואד שמש, התייחס ברשומה שפרסם בדף הפייסבוק שלו לאחדות המאפיינת, לדבריו, את אזרחי איראן, וציין כי תמיכת כלל האזרחים האיראנים בכורדים – מתברזו ועד טהראן – מעידה על האחדות הלאומית השוררת בין כל הקבוצות האתניות והדתיות; אחדות שבכוחה למנוע מאיראן גורל דומה להתפוררות החברתית והלאומית הפוקדת את סוריה ועיראק.²⁴ מנגד, החשש מפני בדלנות כורדית מתבטא אצל חלק מהגולשים בתגובות מסויגות ביחס לאפשרות של תמיכה איראנית בכורדים. אחד הגולשים ציין לדוגמה כי אין לשכוח שבקרב הכורדים פועלים גם "טרוויסטים" של פז'אב – מפלגת "החיים החופשיים" הכורדית אשר הכריזה ב-2004 על מאבק מזוין נגד איראן.²⁵

השיח ברשתות חושף גם את עמדתם המורכבת של אזרחי איראן לנוכח התחזקות דאע"ש. בעוד שברשת עולים קולות התובעים ממדינות המערב להתגייס ולהתערב צבאית למען הכורדים,

הפגנה מול שגרירות טורקיה בטהראן

נמתחת במקביל גם ביקורת על מדיניותן שהובילה לכאורה להופעת דאע"ש ולהתעצמותו. כמה גולשים אף טענו כי הקואליציה הבינלאומית נועדה, למעשה, לאפשר לאמריקאים לבסס את שליטתם באזור.²⁶ קיתונות של ביקורת הופנו גם כלפי טורקיה ובמיוחד כנגד ראש ממשלתה, ארדואן, שהואשם בתמיכה בדאע"ש ובהימנעות מסיוע לכורדים בקובאני. על רקע זה הועלו גם קריאות להטלת חרם על מוצרים טורקיים ועל תיירות איראנית לטורקיה.²⁷

ועם זאת, מרבית הגולשים נמנעו מקריאה להתערבות איראנית ישירה במערכה, כנראה על רקע החשש הרווח בציבור האיראני מהעמקת מעורבות ארצם בעימותים האזוריים הגובים כבר כיום מחיר אנושי וכלכלי גבוה. גולשים מעטים בלבד גרסו כי על איראן לסייע לכורדים בלחימה באמצעות משמרות המהפכה.²⁸ ב-7 באוקטובר פרסם העיתונאי סאדק רוחאני מאמר באתר השמרני "חיבר אונליין" בו קרא למפקד "כוח קודס" של משמרות המהפכה, קאסם סולימאני, לשחרר את קובאני מידי דאע"ש, כפי ששחרר בסוף אוגוסט את העיירה אמרלי שבצפון-עיראק.

לצד ביטויי תמיכה ברעיון גרר המאמר תגובות ביקורת, שהזהירו מפני מעורבות איראנית העלולה להוביל לזליגת הלחימה לשטח איראן ולעימות ישיר עם טורקיה.²⁹

מאפיין נוסף של השיח הרשתי עולה בהתבטאויותיהם של מתנגדי המשטר, שיצרו הקבלה בין דאע"ש למשטר באיראן. השוואה זו תפשה תאוצה על רקע שתי פרשות שהסעירו את הציבור האיראני במהלך חודש אוקטובר: הוצאתה להורג של ריחאנה ג'בארי, צעירה שהואשמה ברצח אדם שהתכוון, לטענתה, לאנוס אותה, וגל תקיפות של נשים והשחתת פניהן באמצעות חומצה בעיר אספהאן. אירועים אלו עוררו הקבלות רבות בין דיכוי הנשים באיראן לדיכוי הנשים על-

בין קובאני לאספהאן

די דאע"ש. אחד הגולשים בטוויטר השווה את ג'בארי לנשות קובאני המסרבות להיכנע למעשי אונס,³⁰ וגולש אחר ציין: "מוות לדאע"ש: הן בקובאני והן באספהאן".³¹

לסיכום, שיח הרשתות החברתיות האיראניות סביב המערכה הנמשכת בקובאני משקף את עמדתה המורכבת של איראן לנוכח ההתפתחויות האזוריות בצל התחזקות דאע"ש. עמדה זו מבוססת על התנגדות ברורה לדאע"ש, לצד חוסר אמון במעורבות הצבאית הזרה באזור וחשש מפגיעה בלכידותה הלאומית והטריטוריאלית של איראן. בתוך כך מבקשים מתנגדי המשטר לנצל את הדיון בהתחזקות דאע"ש כרפלקציה לנעשה באיראן כדי להדגיש את האיום הטמון באסלאם הרדיקלי לסוגיו, ובכלל זה במשטר האיראני.

¹ ראו לדוגמה מוסד התקשורת אל-חיאת בשפה הצרפתית: <https://twitter.com/fralhayat>

² #أستعداد_الأُنصار_في_بلاد_الحرَمين, #عمليات_أُنصار_الدولة_ببلاد_الحرَمين

³ ראו לדוגמה דו"ח המפרט מעשי איבה כלפי מוסלמים ביבשת אירופה: <http://www.islamophobic.net/sites/default/files/CCIF-Annual-Report-2014.pdf>

⁴ <http://www.activechange.org/portfolio->, https://twitter.com/Active_Change_F

⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=wfYanI-zJes>, <https://www.youtube.com/watch?v=aPXMMPz6X0>

⁶ #StopTheCrisis

ראו קמפיין נוסף של צעירים מוסלמים מאונטריו בקנדה בגנון ארגון דאע"ש ורעיונותיו: <https://www.youtube.com/watch?v=IbZ0dpf8IkY>

⁷ #PasEnMonNom

⁸ #انا_مسلم_داعش_لا_تمثلني

⁹ <https://twitter.com/malarab1/status/508318928062267392>

¹⁰ #ماشي_بسميتي; #MachiBessmity; <https://www.youtube.com/watch?v=993GNIC-lug>; <https://www.facebook.com/pages/Machi-BessmityPour-lHumanit%C3%A9-contre-la-barbarie/1511781215727986>

¹¹ <https://www.youtube.com/watch?v=6hdw7NoXxqM>

¹² <http://www.hespress.com/societe/242306.html>

¹³ דאע"ש נוספים אודות הקמפיין ראו: <http://www.hespress.com/societe/242306.html>

¹⁴ דאע"ש לא תמלני

¹⁵ #انا_مسلم_دولة_الإسلام_تمثلني

¹⁶ ראו בהקשר זה: חי איתן כהן ינרוג'ק, "בין דאע"ש לכורדים: הדילמה הקשה של טורקיה, "ביהייב", כרך 2, גיליון 9, אוקטובר 2014

¹⁷ <http://www.dayan.org/sites/default/files/%20%D7%90%D7%95%D7%A7%D7%98%D7%95%D7%91%D7%A8%202014.pdf>, [אוחזר לאחריה ב-14 בנובמבר, 2014].

¹⁸ Peşmerge Koridor

¹⁹ PEW Research Turkey [Accessed in: November 14, 2014]

²⁰ <http://www.pewglobal.org/database/indicator/6/country/224/>

²¹ "The Turkish people don't look favorably upon the U.S., or any other country, really", PEW

²² <http://www.pewresearch.org/fact-Research>, [Accessed in: November 14, 2014]

²³ <http://www.pewresearch.org/fact-Research>, [Accessed in: November 14, 2014]

²⁴ <http://www.pewresearch.org/fact-Research>, [Accessed in: November 14, 2014]

#TGBdenABDyeÇuval¹⁷

"Türkiye'nin Nabızı, Ekim 2014, Savaş ve Barış Arasında Türkiye'nin Dış Politikası", Metropoll,¹⁸
[Accessed in: November 14, 2014] <http://www.metropoll.com.tr/upload/content/files/1774-turkiyenin-nabzi-ekim-sunum.pdf>

ראו בהקשר זה: חי איתן כהן ינרוג'ק, "בין דאע'יש לכורדים: הדילמה הקשה של טורקיה."¹⁹

Cem Küçük, "İŞİD bir Amerika ve İsrail Projesi mi?" *Yeni Şafak*, November 9, 2014,²⁰

[Accessed in: <http://m.yenisafak.com/yazarlar/cemkucuk/isid-bir-amerika-ve-israil-projesi-mi-56857>
November 16, 2014]

הדפים הבולטים עד כה הם: "kobani" (למעלה מ-27 אלף לייקים),²¹

"kobane is not alone" (למעלה מ-5,000 לייקים),
<https://www.facebook.com/kobaninews?fref=nf>
https://www.facebook.com/pages/%DA%A9%D9%88%D8%A8%D8%A7%D9%86%DB%8C-%D8%AA%D9%86%D9%87%D8%A7-%D9%86%DB%8C%D8%B3%D8%AA-kobane-is-not-alone/1444692845797413?ref=br_rs

"kobani is Not Alone" (למעלה מ-2,500 לייקים),
https://www.facebook.com/pages/%DA%A9%D9%88%D8%A8%D8%A7%D9%86%DB%8C-%D8%AA%D9%86%D9%87%D8%A7-%D9%86%DB%8C%D8%B3%D8%AA-Kobani-is-Not-Alone-%DA%A9%D9%88%D8%A8%D8%A7%D9%86%DB%8C-%D8%AA%DB%95%D9%86%DB%8C%D8%A7-%D9%86%DB%8C%DB%95/1512037972344132?ref=br_rs
"Campaign in support of Kuban" (למעלה מ-3,500 לייקים),
https://www.facebook.com/pages/%DA%A9%D9%85%D9%BE%DB%8C%D9%86-%D8%AD%D9%85%D8%A7%DB%8C%D8%AA-%D8%A7%D8%B2-%DA%A9%D9%88%D8%A8%D8%A7%D9%86%DB%8C%CCampaign-in-support-of-Kuban/322358064607279?ref=br_rs

"תומכי קובאני" (למעלה מ-1,110 לייקים),
https://www.facebook.com/koobaniiiii2014?ref=br_rs

<http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2014/10/iran-kobane-turkey-syria.html#ixzz3HFILPg5Y>²²

<https://www.facebook.com/bbcpersian/posts/10152567429042713>²³

<https://www.facebook.com/foad.shams.1/posts/10152795463096079:0>²⁴

<https://www.facebook.com/mehdi.parpanchi/posts/612750765513902>²⁵

²⁶

<https://www.facebook.com/bbcshoma/photos/a.215988678413903.58047.152332344779537/909510492395048/?type=1>

²⁷

<https://www.facebook.com/parazitparazit/photos/a.453577731440.240838.76683931440/10152324801731441/?type=1>

<https://www.facebook.com/mehdi.parpanchi/posts/612750765513902>²⁸

<http://www.khabaronline.ir/detail/379205/weblog/rouhani>²⁹

<https://twitter.com/kiank202/status/525924013726396417>³⁰

<https://twitter.com/koobani/status/525336958000971776>³¹